

УДК 338.2

**ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЙ ІНДУСТРІЇ 4.0 НА РЕАЛІЗАЦІЮ
СТРАТЕГІЙ ДИВЕРСИФІКОВАНОГО ЗРОСТАННЯ БІЗНЕСУ**

**THE IMPACT OF INDUSTRY 4.0 TECHNOLOGIES ON THE
IMPLEMENTATION OF DIVERSIFIED BUSINESS GROWTH
STRATEGIES**

докт. екон. наук, О.В. Дикань, М.М. Стоян

Український державний університет залізничного транспорту (м.Харків)

D. Sc. (Econ.) O.V.Dykan, M. Stoyan

Ukrainian State University of Railway Transport (Kharkiv)

21 століття – це ера, яка пов’язана з багатьма змінами в контексті сучасного динамічного економічного середовища, в умовах якого, бізнес-структури, що перебувають на європейському та міжнародному рівнях, зіштовхуються з невизначеністю та складністю. Серед основних драйверів цієї невизначеності можна виокремити: процеси глобалізації бізнесу; розвиток нових технологій; вимоги до прозорості по всьому ланцюжку поставок [4]; зростаючі вимоги клієнтів, що викликають серйозну динаміку ринкового попиту тощо.

За останнє десятиліття динаміка бізнес-процесів ще більше активізувалася з появою низки нових технологій, які об’єднані під терміном Індустрія 4.0 (4IR, Industry 4.0, Четверта промислова революція), а саме: Інтернет речей, кіберфізичні системи, радіочастотна ідентифікація, великі дані та ін.

Ці технології сприяють забезпеченню зв’язку між цифровим та фізичним світом, прозорості та простежуваності вздовж ланцюжка створення вартості, підвищенню продуктивності на підприємствах (в компаніях), що вносить зміни в ринкову рівновагу [1]. Компанії, що керують переходом до Індустрії 4.0, можуть відстежувати та налаштовувати кожен продукт відповідно до специфікацій клієнтів при витратах на масове виробництво [2] та скорочення часу виробництва. Чим більше компаній прийматимуть цю модель поведінки, тим більше ці тенденції будуть прискорюватися, тим швидше будуть створюватися нові продукти і послуги, що характеризуються зростаючою складністю.

Тому технології на основі Індустрії 4.0 мають потенціал створити конкурентні переваги, які призведуть до швидкого виходу з ринку тих компаній, які не годні здійснити необхідний технологічний перехід або не спроможні користуватися і управляти інструментами сучасного цифрового простору.

З цієї точки зору Індустрія 4.0 має організаційний вимір, тому впровадження таких технологій та їх ефективне використання з метою створення певних конкурентних переваг потребують детального технологічного та стратегічного планування [5, с. 90]. Індустрія 4.0 змінює спосіб здійснення всіх процесів по ланцюжку створення вартості і, відповідно, загальну логічну організацію діяльності в компаніях, що призводить до появи нових бізнес-моделей. Це, в свою чергу, вимагає змін у загальній стратегії зростання компаній, оскільки стратегія пов'язана з вибором бізнес-моделі (конкретного підходу), за допомогою якої компанія буде конкурувати на даному ринку [3, с. 196] і забезпечить реалізацію цілей, поставлених керівництвом.

Технології на основі Індустрії 4.0 сприятимуть реалізації кожної з стратегій диверсифікованого зростання (концентричні, горизонтальні, диверсифікація конгломератів), оскільки можуть бути імplementовані з метою оптимізації всіх ключових процесів, пов'язаних з розробкою і запуском нового продукту, як на вже відомому, так і на незнайомому ринках. Спільним для всіх цих стратегій є те, що всі вони спрямовані на додавання нових продуктів до існуючого портфеля компанії. Щоб кожна з цих стратегій була успішною, нові продукти повинні приносити дохід, а щоб вони приносили прибуток, повинні максимально відповідати вимогам покупців і задовольняти їх потреби

Четверта промислова революція – це усталений механізм, що представлений як набір передових технологій, цифрових бізнес-моделей, які впроваджуються на всіх рівнях та різних галузях економіки, таких як промисловість, транспорт, охорона здоров'я, сільське господарство та інші. Ці передові технології реалізуються через бізнес-процеси з метою покращення продуктивності, ефективності, підвищення конкурентоспроможності та створення нових можливостей для розвитку. Четверта промислова революція перетворює спосіб, яким ми живемо, працюємо і взаємодіємо з оточуючим світом, відкриваючи безліч перспектив для інновацій та змін.

Індустрія 4.0 і технології, які об'єднує цей термін, представляють макрофактор впливу на діяльність і розвиток підприємства (компанії) чи будь-якої бізнес-одиниці (бізнес-структури, бізнес-організації). Вплив залежить від індивідуальних стратегічних рішень кожної бізнес-організації. Позитивним він може бути для проактивних учасників ринку, яким, завдяки успішній імplementації у свою діяльність вдається перетворити технології на базі Індустрії 4.0 на внутрішній фактор зростання, створюючи передумови для підвищення конкурентоспроможності свого бізнесу. Він також може бути негативним. Компанії, які не врахують вплив Індустрії 4.0, як зовнішнього чинника, і не візьмуть на себе відповідальність за необхідний перехід до

діджиталізації та оптимізації своєї діяльності, не матимуть необхідних інструментів для конкуренції на ринку майбутнього та задоволення зростаючих запитів клієнтів.

Враховуючи низку переваг, які пропонує Індустрія 4.0 як внутрішній фактор зростання бізнесу, можна стверджувати, що вона не просто сприяє розвитку відповідних стратегій, але в майбутньому стане обов'язковим драйвером для їх реалізації.

Більше того, технології, що базуються на Індустрії 4.0, можуть виявитися не тільки ключовим фактором для забезпечення стратегій зростання, але й критичним засобом для виживання бізнесу в контексті кризових ситуацій, таких як пандемія COVID-19 та війна в Україні.

Таким чином, майбутнє пов'язане з цифровізацією, а високі технології будуть основним інструментом підтримки виходу європейського бізнесу з кризи та забезпечувати його подальший розвиток. Бізнес-організації, які бажають стати частиною наступного цифрового десятиліття в Європі, повинні знайти спосіб використання потенціалу Індустрії 4.0 як внутрішнього фактора диверсифікованого зростання бізнесу, а не розглядати його як зовнішнє явище у своєму середовищі.

[1] Agrawal, A., S. Schaefer, S., and T. Funke. Incorporating Industry 4.0 in Corporate Strategy. URL: https://www.researchgate.net/publication/326392828_Incorporating_Industry_40_in_Corporate_Strategy (дата звернення: 19.05.2023).

[2] Nagy, J., J. Oláh, Ed. Erdei, D. Máté, and J. Popp. The Role and Impact of Industry 4.0 and the Internet of Things on the Business Strategy of the Value Chain-The Case of Hungary. Sustainability. URL: <https://doi.org/10.3390/su10103491> (дата звернення: 17.05.2023).

[3] Ramon Casadesus-Masanell and Joan Enric Ricart. From Strategy to Business Models and onto Tactics. Long Range Planning. URL: http://www.businessmodelcommunity.com/fs/root/8oex1-casadesus_et_ricart.pdf (дата звернення: 17.05.2023).

[4] Reeves, M., and M. Deimler. Adaptability: The New Competitive Advantage. Harvard Business Review. URL: <https://hbr.org/2011/07/adaptability-the-new-competitive-advantage> (дата звернення: 17.05.2023).

[5] Smuts, S., A. van der Merwe, H. Smuts. A Strategic Organisational Perspective of Industry 4.0: A Conceptual Model. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-030-44999-5_8 (дата звернення: 17.05.2023).